

לעילוי נשמת
מאיר בן יצחק ביר ז"ל

פאירים את העולם

לימוד לבוגרי תלמידי חטיבת הביניים

פרשת משפטים

נתינה שהיא מתנה

| שמות פרק כב, פסוק כד

אם כסף תלוה את עמי את העני עמך לא תהיה לו כנשה לא תשימון עליו נשך:

| רש"ר הירש

ובקיצור...

כשאדם מלווה לחבירו, אין בעיה מוסרית בכך שייקח ממנו ריבית על ההלוואה. אך התורה לא מרשה ליהודים לקחת מאחיהם ריבית. מדוע? מסביר הרש"ר הירש שהכסף שניתן לנו מהקב"ה אינו עד הסוף "שלנו", ולכן אין לנו זכות לעשות בו ככל העולה על רוחנו. הקב"ה נתן לנו את הכסף למטרה מסוימת - לעשות איתו "צדקה", את המעשים הנכונים, מתוך הכרה שזהו פיקדון מאת ה'. ובעוד שלעני הצדקה היא רק עזרה חומרית, לעשיר זוהי עזרה גדולה הרבה יותר - רוחנית ומוסרית. מתוך עיקרון זה נובעת המצווה שלא להלוות בריבית לאחיו היהודים - לא בגלל שזה לא צודק, אלא בגלל שלא כך מצווה ה' שתיראה החברה היהודית.

מבחינת המשפט הכללי אין בה בלקיחת ריבית, כשלעצמה, משום מעשה עוול בעיני התורה. הריבית איננה פנוגדת למושג המשפט, אלא לעקרון היסוד, שעליו תיבנה החברה היהודית. אילו הותר לפלווה היהודי לראות את עצמו כ"נושה" גרידא, כפי שמתוך נדיבות - לב גמורה מסר את כספו שלו לשימוש של איש פרטי אחר לזמן ידוע, - הרי שהיה זכאי גם לגבות ממנו תשלום תמורת וויתורו הזמני על כספו או תמורת השימוש שהלווה עושה בכספו שלו. אולם דווקא זאת מנעה התורה ממנו. הכסף שהלווה איננו כספו שלו ורק שלו (...). כספו הוא גם קניין ה', וההלוואה - מצוה היא, והלווה איננו איש פרטי בלבד, הוא "עמי", אחד מבני קהל ה' (...). לא הדל והאביון יבקש את האיש האמיד, אלא בעל ההון ישים עינו בין שכניו ויבקש להשפיע מהונו על מי שזקוק לו. יותר משהעני זקוק לעשיר, - הרבה יותר, ובמשפעות גבוהה בהרבה, זקוק העשיר לעני. העני ימצא בו בעשיר רק משענת בשעת דוחקו בחייו הגשמיים, ואילו העשיר ימצא בו בעני את תכלית ייעודו במובן הרוחני והמוסרי העילאי: להרים פס כניעה לה' מכל פרוטה ופרוטה שהפקיד בידו. בשעה שה' מעניק לנו רכוש, הרי שהוא שומר לעצמו את השליטה על דרכי השימוש ברכוש זה, ובראש הנהנים מרכוש זה העמיד את "עמו" (...) זאת רוח הצדקה, וזה מושג המצוה היהודית, שחוללה את נס קיומו של עם ישראל עד היום הזה, והתגלמותה העילאית היא מצות ההלוואה (ראה פי' דברים טו, ח). ומפני רוח הצדקה והמצוה - סר משפט הריבית.

בוחן פתח

- 1 השלימו את המשפט:
"יותר משהעגל רוצה לינוק - ... ?"
- 2 איך נקרא ההיתר ההלכתי
בעזרתו ניתן להלוות
עם ריבית?
- 3 מי שר "לתת את הנשמה
ואת הלב"?

יוצאים את השובות?

שלחו למספר 0523662637,
היכנסו להגרלה, ואולי תזכו בפרס!

<<

האם יש מניעים
"אגואיסטים" שבגללם
אנחנו מתנדבים? אם
כן, האם יש בכך
בעיה?

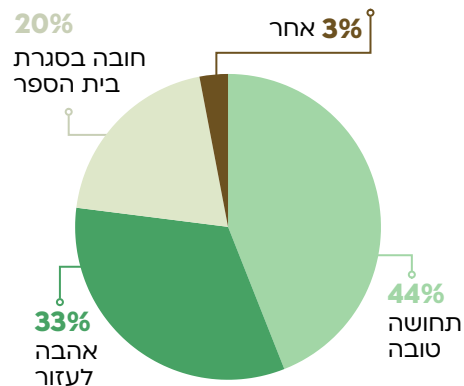
<<

על פי הסקר "תחושה
טובה" היא הסיבה
המרכזית להתנדבות.
האם זה נכון בעיניכם?

<<

אילו תועלות אישיות
יש בנתינה לפי דבריו
של רש"ר הירש
שלמדנו?

נעץ לדיון

סיבות להתנדבות בקרבי בני נוער

מתוך ד"ח
"התנדבות בישראל",
מכון ירושלים
למחקרי מדיניות,
2020

יותר משהעני זקוק לעשיר, - הרבה יותר, ובמשפעות גבוהה בהרבה, זקוק העשיר לעני. | רש"ר הירש